ETIKA IR POLICIJOS PAREIGŪNO SPECIALYBĖ

Gediminas Bubnys*

Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Humanitarinių mokslų katedra
V. Putvinskio g. 70, LT- 44211, Kaunas
Telefonas 8 (37) 30 36 67
Elektroninis paštas: vsfhmk@mruni.lt

SANTRAUKA

Šiame straipsnyje išdėstyti samprotavimai skirti profesinės etikos dėstymui Kauno policijos fakultete. Autoriaus manymu, šio darbo efektyvumas tiesiogiai susijęs su specialybės įsigijimu: kuo anksčiau studentai įgyja profesinės etikos žinių, tuo patikimiau ir sąmoningiau jie elgiasi savo tarnyboje. Ne paslaptis, kad aukšta policininko elgesio kultūra pelno jam ir visai institucijai atskirų piliečių ir visos visuomenės pagarbą, bei pasitikėjimą. Įsigali požiūris, kuris atsispindi studijų programose ir planuose: studentai pradeda studijuoti „Policijos pareigūnų etiką“ aukštosiose neuniversitetinėse studijose tik nuo trečio semestro. Tuo tarpu, į savo pirmąją ilgalaikę praktiką jie išeina jau po antro semestro.

Todėl straipsnyje aktualizuojamas teiginys: profesinė etika negali būti pradėta studijuoti taip vėlai, jeigu norime pasiekti esminį lūžį policininko elgesio kultūroje. Dar blogesnė padėtis bakalauro studijose pagal programą „Teisė ir valstybės sienos apsauga“. Čia profesinės etikos studijos (dalykas pavadintas „Etika ir deontologija“) nukeltos net į aštuntą semestrą.

MOKSLINIO TYRIMO TIKSLAS

Etika yra ypatingas filosofijos mokslas, bet mūsų straipsnio tikslas nėra gilintis į jos filosofines gelmes. Todėl, kad ji duoda žinių pradmenis apie moralę, bei pateikia dorovinės kultūros pagrindines normas, padeda sąmoningai atrinkti tą ar kitą elgesio normų įvairovę gyvenimo situacijose. Jų policijos pareigūno profesinėje veikloje apstu.

Tyrimo objektas: profesinės etikos dėstymo Kauno policijos fakultete problemos.

Tyrimų metodai: mokslinės literatūros analizė, edukologines patirties apibendrinimas.

* Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Humanitarinių mokslų katedros docentas

NAGRINĖJAMOS PROBLEMOS APŽVALGA

Etikos išmokyti beveik neįmanoma, ar labai sunku, jeigu žmogus pats to nenori, vengia savarankiško darbo studijose. Sąmoningas suvokimas, kad ją reikia studijuoti, padeda įsisavinti ir apsiginkluoti ne vieno šimtmečio išmintimi. Prancūzų filosofas K. Levi-Strosas yra pasakęs : „Dvidešimt pirmas amžius bus humanitarinės kultūros amžiumi, jeigu jis iš vis bus.“ Šią gilią mintį, kuri galėtų būti mūsų straipsnio epigrafu, reikia suprasti taip: žmonija, jeigu ji nekreips dėmesio humanitarinei raidai, gali nebeturėti ateities.

Technokratija ir humanizmas yra antipodai ta prasme, kad pirmoji- tai priemonė pažangos kelyje, o žmogus (homo) – pažangos tikslas. Juk dar senovėj gimė didis aforizmas: „ žmogus yra visų daiktų matas“. Taigi, visa, kas vyksta pasaulyje, istorijos prasme gali būti matuojama, pasveriama *žmogiškumu.* Žinant žmogiškąsias vertybes (pakantumą, gėrį, blogį, atjautą, sąžiningumą, gyvenimo prasmę), etika tampa asmenybės formavimo humanistiniu pagrindu, bei jos pilietiškumo veiksniu. Reikėtų priminti ir dar vieną etikos aspektą, susietą su žmogiškumu ir jo dėmenimis. Juk žiūrint vien į žmonių bendravimą, tarpusavio santykis nuo intymios sferos iki socialinės,- etika yra visa ko pagrindas. O jį, ta pagrindą, kaip korozija metalą, graužte graužia krizė. Visose sferose (ir mūsų visuomenėje ir svetur) įžūliai demonstruojamas bendrabūvio taisyklių nepaisymas ir nežinojimas, nepagarbos ir nepakantumo proveržis. Didėja ir akivaizdžiai viešose vietose demonstruojami: agresyvumas, neapykanta, žiaurumas, nemokėjimas ir nenoras suprasti, išgirsti, padėti. Nors visiems žinomi pilietinės visuomenės, vidinio gyvenimo bruožai: gerumas, tarpusavio pagalba, parama, labdara, užuojauta, vis didėjantis asmenybės dvasingumo poreikis. Taigi, etika turi ugdyti ne tik profesines asmenybės savybes, bet ir formuoti jos komunikatyvines vertybes.

KPF ugdomi specialistai privalėtų studijų laikotarpiu tapti ir šiuolaikiniais inteligentais. Tai yra žmonėmis, kuriems būdingas ne tik aukštas teisininko-teisėtvarkininko profesionalizmas, bet ir bendroji kultūra, pilietinė orientacija ir brandumas, ištikimybė aukštiems humanistiniams idealams. Juk inteligentiškumas yra dorovinė, dvasinė sąvoka. Ir sutapatinti ją vien tik su išsimokslinimu būtų klaidinga. Kaip ir tik su priklausomybe tam tikram visuomenės sluoksniui. Nei bakalauro, nei magistro diplomas nėra inteligentiškumo garantas. Juk bet kokius etikos tikslas- sukurti optimalų teisingų ir humaniškų modelių santykių, garantuojančių aukštą bendravimo kultūrą. Svarbiausias etikos klausimas yra *gero elgesio* suvokimas. Reikia žinoti, tai, kas daro elgesį teisingu, arba neteisingu. Žmonių elgsena – tai suma jų veiksmų, santykių, poelgių, kaip tarpusavy, taip ir su kitais žmonėmis, visoje žmonių bendruomenėje.

TYRIMŲ REZULTATAI

Ar gali vienareikšmiai pasakyti, kad mūsų Policijos fakulteto pirmo-ketvirto kursų studentų elgesys yra teisingas? Ar jie yra mūsų pažibos, pasididžiavimo objektas? Ar galima tvirtinti, kad jie išeina į pirmą-antrą-trečią praktikas ir į tarnybas jau apsiginklavę visomis dorybėmis? Reikėtų labai suabejoti patikimumu suteikiant jiems žmonių elgesio kontrolierių ir reguliatorių statusą. Etine prasme, teisėtvarkininkai ir yra tie reguliuotojai pašaukti reguliuoti visuomenės rimtį, tvarką, saugumą ir panašiai. Kogero mūsų auklėtiniai patys nepakankamai „ subalansavę“ savo ir visuomenės santykius, gerą, teisingą elgesį. Ir kuo vėliau studentai susipažįsta su bent bendriausiomis etinėmis vertybėmis,-tradicijomis, morale, etiketu – tuo skurdesniais savo specialybės atstovais jie tampa.

Mūsų supratimu, profesinių etinių gudrybių, privalumų, jie gauna praktikų ir tarnybos metu. Bet su etikos programinėmis nuorodomis, reikalavimais, visuomenėje priimtomis socialinėmis elgesio normomis, tarpusavio bendravimo formomis, privalu susipažinti ir jas įsisavinti kaip galima anksčiau,o ne aštuntam semestre. Tik programos „Teisė ir policijos veikla“ bakalaurai pirmam semestre turi profesinės etikos dalyką (stacionarios ir neakivaizdinės studijos). Neuniversitetinės analogiškos programos studijos pradeda studijuoti profesinę etiką jau trečiam semestre, nors prieš šį semestrą studentai turi ilgalaikę praktiką policijos įstaigose.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Mes giliai įsitikinę, kad profesinės etikos dalykų dėstymas fakultete, yra svarstytinas ir taisytinas dėl to, kad pareigūnai įgyję pas mus aukštąjį universitetinį ir neuniversitetinį išsimokslinimą, pasižymėtų ne tik geromis ir puikiomis teisės žiniomis, bet ir aukšta elgesio kultūra, tarnybiniu etiketu. Ir tuo pačiu jie, kaip valstybės pareigūnai, galėtų efektyviai administruoti piliečių santykių reguliavimą. Būtent toks tikslas ir yra visų mūsų darbo šerdis. Išspręsim jį-padėsim visuomenei išlikti vientisu socialiniu „kūnu“. Ir dar reikėtų pridurti pasiūlymą: abiejuose programose dėstomas etikos disciplinas vadinti „Profesine etika“. Todėl, kad visos programos ruošia pareigūnus teisėtvarkininkus, kurių darbo specifika yra konfliktinių situacijų sprendimas, teisės pažeidėjų, ignoruojančių moralines vertybes, tramdymas. Esant, kaip jau buvo minėta, dorovinių vertybių krizei visuomenėje, labai aktualu tobulinti pareigūnų ugdymo procesą ir jų žmogiškųjų savybių lavinimą.

LITERATŪRA

1. Anzenbacheris A. Etikos įvadas. – V.: Aidai, 1995.
2. Arlauskas S. Visuomenės ir policijos sąveikos humanitarinis pradas: (filosofinis aspektas) // Kriminalinė justicija. – 1996.
3. Cornell R. Profesiniai elgesio kodeksai // Justitia, - 1996, Nr.1.
4. Europos policijos etikos kodeksas. – V.: Gilija, 2002.
5. Karužienė J. Kario etika. - K.: Gabija, 1998.
6. Katuoka S. Policija ir žmogaus teisės. V.: 1998.
7. Kučinskas V. Vadovavimo etika. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2003.
8. Laurinavičius A. Deontologija socialinių normų sistemoje // Kriminalinė justicija. – 1996.
9. Laurinavičius A. Teisininko deontologijos problemos // Justitia, 1996, Nr.2, p. 24-25.
10. Laurinavičius A. Administravimo pareigūnų etika. – K.: 2001, 163p/Lietuvos Respublikos policija, - V.: Saulužė, 2001.
11. Lietuvos etikos kodeksai, nuostatai, taisyklės. 2006-01-12. Teisingumo ministerija. Teisinės informacijos centras. V., 2006.
12. Milts A. Kas yra etika? V. : Ethos leidykla, 2001.
13. Palidauskaitė J. Viešojo administravimo etika. K.: Technologija, 2001.
14. Smetona A. Etikos mokslas. V., 1998.
15. Tidikis R. Policininko etikos bruožai. V.: 1994.
16. Valstybės tarnautojų etika. Straipsnių rinkinys. V.: Margi raštai, 2002..
17. Žemaitis V. Etika. Žodynas. V.: “Rosma”, 2005.
18. Бреннен Л. Деловой этикет. Москва: «Рипол классик», 2007.
19. Канке В.А. Современная этика. Москва: «Омега-Л», 2007.
20. Иванов В.Г. Этика. Издательский дом «Питер», 2007.
21. Этика. Под общей ред. Мишаткиной Т.В., Яскевич Я.С. Минск: «Новое знание», 2006.

ETHICS AND POLICE OFFICER'S PROFESSION

Gediminas Bubnys[*]
Mykolas Romeris University

S a m m a r y

This article contains reasoning about the professional ethics lecture in Kaunas` Police faculty. It's not a secret that a high level of intelligence in a policeman's behavior gets on the right side of citizens and society, a loss the respect and trust in the whole institution of the police work. This is why this article proposes the idea that professional ethics should not be studied in a late years, if we want to achieve substantial changes in the culture of a policemen's behaviour. Even worst situation is in studies in baccalaureate degree, which seeks the program "Law and the security of state's borders". There the studies of a professional ethics are postponed until the eight semester.

We truly believe that consideration of teaching the professional ethics in university is necessary because those students, who acquire a university education and non-university education, tend to have not only great skills in law, but also a high level of culture and officers ethics.

We should not forget to mention the suggestion about in both programs teaching ethical disciplines calling "profession ethics". This is because all programs are preparing the officers whose work particularity contains the solution of conflicts, the manage of delinquents (who also ignore the moral values). As we have mentioned the crisis of moral values in our society, it's essential to perfect the process of officers` education and the development of their human attributes.

[*] Mykolas Romeris university Kaunas Faculty assoc. prof. dr. of Department of Humanities